

Projekt „Podpora sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě Jihomoravského kraje III“
(registrován pod č. CZ.03.2.63/0.0/0.0./15_007/0015554)

„Nezletilí bez doprovodu“ online kulatý stůl 15.02.2021

9:30 - 11:17, online platforma Teams, seznam účastníků v příloze

Úvodní informace ze strany Krajského úřadu:

- shrnutí situace se záchyty nezletilých cizinců bez doprovodu (dále jen „NBD“) v Jihomoravském kraji za poslední 4 měsíce
- nejnovější informace z MPSV: jednání s příslušnými ministerstvy na úrovni náměstků o otevření dalších zařízení s ubytováním pro NBD, při naplněné kapacitě dosavadních zařízení pro NBD, kteří nejsou v bezprostředním ohrožení lze využít sociálních služeb azylové domy a noclehárny (ze strany MPSV konkrétně doporučeno: *“ v JMK AD Lávka - bez omezení věku, Azylový dům pro mládež- zde je přímo uvedena cílová skupina azylanti a migranti věk 15-26 let“*). Na žádost OSPOD může být NBD umístěn do ZDVOP na 24 hodin, lze takto požádat a sledovat změnu v kapacitách v zařízeních pro NBD v celé ČR.
- připomenutí možnosti využití tlumočnicka z rejstříku oficiálních tlumočnicků z <https://tlumocnici.justice.cz/> a hrazení zdravotnických potřeb NBD z veřejného pojištění po vydání předběžného opatření; OSPOD nemá ze zákona v kompetenci žádat o test záprstních kůstek, tudíž ho nemůže ani hradit z dotace na výkon SPOD
- Sdělena možnost ZDVOP hrazení nákupu ochranných prostředků ze státního příspěvku

Diskutovaná témata:

1) Možnost ZDVOP zkontrolovat zavazadla NBD

Dle metodického doporučení MPSV č. 1/2016 může zavazadla NBD kontrolovat pouze Policie České republiky (dále jen „PČR“), od nich si může ZDVOP vyžádat při převzetí seznam u NBD zajištěných předmětů. Zabavit lze pouze předměty související se zákazy při běžném provozu v objektu (např. lze po vysvětlení zabavit zapalovač kvůli zákazu kouření apod.), mobilní telefony zabavit nelze. Přístup k NBD by měl být totožný jako k jakémukoliv jinému dítěti ve ZDVOP.

2) NBD po testu záprstních kůstek s výsledkem 19+

OSPOD nemá pravomoc zjišťovat věk zajištěného cizince. Pokud nezjistí či má pochybnosti o věku zajištěného cizince PČR, sama vydá žádost o test záprstních kůstek. Na základě vyjádření dětské lékařky z radiologie zjištěný věk 19+ s vysokou pravděpodobností ukazuje na reálný věk více než 18 let. Nicméně dle posledních zkušeností soudy většinou pohlíží při posuzování předběžného opatření na cizince s výsledkem 19+ (ovšem pouze 19+) jako na dospělého a předběžné opatření zamítají.

3) Limity ubytovacích kapacit ZDVOP

Pokud mají některé ZDVOP z důvodu specifických stavebních charakteristik zařízení obtíže s umístěním NBD např. z důvodu částečně naplněných propojených bytů či neoddělených sociálních zařízení, lze vyřešit přestěhováním některých dětí v pokojích ve ZDVOP a využít karanténní/izolační místnost či místnost pro návštěvy. Takto je doporučeno postupovat zejména v případech

Projekt „Podpora sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě Jihomoravského kraje III“
(registrován pod č. CZ.03.2.63/0.0/0.0./15_007/0015554)

předpokládaného krátkodobého pobytu, při dlouhodobém pobytu hlásit KrÚ, bude řešeno individuálně.

4) Karanténa příchozích NBD a souběh s karanténami ostatních

Domluveno uvádět v hlášeních o kapacitě i momentální zaplněnost karanténních místností. Pokud lze, vyřešit sestěhováním, pokud ne, hlásit KrÚ a bude řešeno individuálně. Souběh karantén bude řešen dotazem na Krajskou hygienickou stanici.

5) Míra využití jednotlivých ZDVOP v návrhu na předběžné opatření NBD ze strany OSPOD

Diskutovány četnost návrhu jednotlivých ZDVOP ze strany OSPOD k umístění NBD a omezení jednotlivých zařízení. Ze strany KrÚ sděleno, že není možné i přes uvedená sdělení vyjmout zmíněné ZDVOP z přijímání NBD. Zopakováno zmíněné doporučení pro OSPOD umístění NBD do ZDVOP na 24 hodin a sledování změny kapacit v zařízeních pro NBD v celé ČR.

6) Bezpečnost sociálních pracovníků ve ZDVOP po umístění NBD

K vyjádření obav OSPOD i ZDVOP o bezpečnost při jednání s NBD KrÚ uvádí, že obavám rozumí a komunikuje s MPSV o otevření dalších zařízení pro umístění NBD v celé ČR. Uvedena možnost pro ZDVOP zřídit příslužby více zaměstnanců či najmout pracovníka, který se bude mimo jiné starat i o bezpečnost v zařízení. Zopakována možnost využití zmíněných služeb tlumočnicka, v případě potřeby přivolání PČR. Připomenuto, že nelze omezit pohyb NBD, jelikož se nenacházejí v detenci, je třeba stejného přístupu ke všem dětem – ohrožovat může i dítě z ČR. Sdílena kladná zkušenost se spoluprací s mešitou v Brně v případě muslimských NBD. Doporučeno sdílení konkrétních zkušeností při setkáních s MPSV.

7) Návrh vyčlenění jednoho ZDVOP pro účely umístění NBD

Z podnětu diskutujících vzešla myšlenka na vyčlenění jednoho ZDVOP, který by primárně přijímal NBD. Účastníci tento nápad kvitovali, určitý zájem stát se vyčleněným ZDVOP vyjádřil FOD Klokánek, ale pouze v případě, že by došlo ke změně financování a byla by poskytnuta finanční podpora ze strany MPSV, např. ve formě individuální dotace. Po dohodě bude projednáno s MPSV. Prozatím tuto variantu MPSV nevidí jako ufinancovatelnou.

8) Poručnictví u NBD

Veřejným poručníkem (bez potřeby usnesení soudu) se dle ustanovení § 929 ve spojení s § 928 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, pro účely řízení NBD stává OSPOD, na jehož území se NBD nachází. Na základě vykonatelného PO např. do VÚ, přechází místní příslušnost OSPOD do místa, kam je svěřen NBD.

Aktuálně k NBD a posouzení míry jejich ohrožení:

Projekt „Podpora sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě Jihomoravského kraje III“
(registrován pod č. CZ.03.2.63/0.0/0.0./15_007/0015554)

Osoba, považovaná za nezletilého cizince bez doprovodu, se nachází z právního hlediska ve velmi nepříznivé sociální situaci, a to zejména v případě, kdy není ani zřejmé státní občanství této osoby.

Podle § 65 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém pro poručenství a opatrovnictví nezletilých platí, že „Pro poručenství a opatrovnictví ...Pokud to však ochrana osoby nebo majetku nezletilého vyžaduje, lze výjimečně použít nebo přihlídnout k právnímu řádu jiného státu, k němuž má daná situace podstatný vztah“, tedy v situaci zachycení nezletilého cizince bez doprovodu i právo české.

Z žádného českého právního předpisu nevyplývá, že by osoba, považovaná za nezletilou, musela být vždy a za všech okolností v každém okamžiku svého života „svěřena do osobní nepřetržité péče“ jiné plně svéprávné osobě. Do péče jiného člověka soud při nemožnosti péče zákonného zástupce o osobu nezletilého tohoto nezletilého svěřit „může“, ale „nemusí“ (srov. § 953 odst. 1, § 958 odst. 1 obč. zák.). Stejně tak v případě ústavní péče (srov. § 971 odst. 1 věta první obč. zák., zde navíc je podmínkou vyšší intenzita ohrožení zájmů dítěte, než jen nemožnost zákonného zástupce vykonávat péči).

Zákon vyžaduje pouze, aby nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, měl vždy zákonného zástupce, který má a může vykonávat zákonné zastoupení v plném rozsahu. Nemají-li takové postavení rodiče, musí mít nezletilý poručníka (nikoli nutně také osobu, která by měla povinnost a právo o nezletilého na základě zákona nebo rozhodnutí soudu „osobně pečovat“). Poručník nemusí vždy o chráněnce osobně „pečovat“. Nastane-li popsaná situace, vzniká ze zákona poručenství orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Je pak na poručníku, aby posoudil a zvolil vhodné opatření. Návrh na svěřeni chráněnce do osobní „nepřetržité“ péče jiné osoby (např. ústavu či pěstouna) podle okolností může, ale podle okolností také nemusí podávat, nebo jej nemusí podávat ihned. Podstatné pro posouzení situace jsou samozřejmě jak okolnosti případu, tak psychický stav chráněnce, tak i jeho odhadovaný věk. Tak míra zajištění ochrany a současného dohledu (včetně jeho zajištění na základě případně podaného návrhu na předběžnou úpravu poměrů dítěte k soudu) bude zásadně jiná u nezletilých, jejichž odhadovaný věk odpovídá mladšímu školnímu věku resp. věku plnění základní školní docházky, jiná u osob, vykazujících znaky mladistvých, jiná u osob, působících jako osoby blízké věku zletilosti.

Podle § 2 odst. 2 písm. g) a odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. se nezletilému cizinci bez doprovodu poskytuje sociálně-právní ochrana v omezeném rozsahu, je-li však považován za žadatele o mezinárodní ochranu / azylantem, v rozsahu plném. Omezený rozsah ochrany spočívá v okamžitých opatřeních k „ochraně života a zdraví a uspokojování základních životních potřeb **v nejnútnejším rozsahu**“, na něž navazují „nezbytná opatření směřující k ochraně nezletilého“. § 37 odst. 3 cit. zákona tyto opatření vyjmenovává pouze demonstrativně a dává je navíc na výběr, tzn. nejde o za všech okolností povinné úkony. Podání různých návrhů soudu podle písm. a) až c) tedy nemusí být nezbytné, zejména jde-li o návrh na jmenování poručníka podle písm. b), neboť poručenství za splnění výše zmíněných podmínek může již ex lege vykonávat orgán sociálně-právní ochrany dětí. Rovněž tak podání návrhu na předběžnou úpravu poměrů nemusí být za všech okolností nezbytné,

Projekt „Podpora sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě Jihomoravského kraje III“
(registrován pod č. CZ.03.2.63/0.0/0.0./15_007/0015554)

protože i na podání takového návrhu se vztahují podmínky vymezené jinak v § 16 odst. 1 cit. zák. Ust. § 37 odst. 3 písm. d) pak jako poslední příklad možných opatření uvádí „zprostředkování umístění v azylovém zařízení“, což může být v případě mladistvých nebo věku zletilosti blízkých cizinců bez doprovodu jak umístění ve ZDVOP nikoli na základě rozhodnutí soudu, ale na základě dohody s nezletilým nebo na základě dohody s orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako veřejným poručníkem, může to však být i zprostředkování umístění v jakémkoli jiném typu pobytové služby azylového charakteru, ať již jde o azylové domy či ubytovny, provozované poskytovateli sociálních služeb. Jak již bylo uvedeno, výčet možných opatření v § 37 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. je toliko demonstrativní, nemusí být využito s ohledem na okolnosti případu žádné z nich a může být přistoupeno i k opatření jinému. Např. ke zprostředkování ubytování a zajištění uspokojení základních potřeb chráněné osoby jiným způsobem, tedy např. ubytování v jakémkoli jiném typu ubytovacích služeb, které jsou v daném okamžiku k dispozici, včetně ubytovacích kapacit provozovaných na komerční bázi (nemusí jít ani o ZDVOP, ani o poskytovatele registrovaných sociálních služeb). Obdobné pak platí v případě právního postavení cizince bez doprovodu jako osoby, které se podle § 2 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. poskytuje sociálně-právní ochrana v plném rozsahu.

K poskytování sociálních služeb cizincům bez dlouhodobého pobytového oprávnění, včetně NBD, u kterých není soudem nařízeno předběžné opatření soudu doplňujeme následující:

Podle § 4 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách platí, že sociální služby uvedené v § 57, 59 až 63 a 69 (tj. azylové domy, krizová pomoci, nízkoprahová denní centra, noclehárny, terénní programy) se při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně poskytují také osobě, která není uvedena v odstavci 2 (tj. osoba, která není cizincem s trvalým pobytem, oprávněným k trvalému pobytu nebo k dlouhodobému pobytu na území ČR), pokud oprávněně pobývá na území České republiky podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR). Přitom podle zákona č. 326/1999 Sb. i v případě, že je policií rozhodnuto o správním vyhoštění nebo o povinnosti opustit území ČR ve vztahu k cizinci, který na území ČR vstoupil neoprávněně, pobývá na něj bez víza nebo bez platného cestovního dokladu, je dotčený cizinec oprávněn přechodně pobývat na území ČR po vymezenou dobu, která je nezbytná k provedení neodkladných úkonů a k vycestování z území ČR. To znamená, že i tito cizinci spadají do okruhu oprávněných osob z hlediska poskytování sociálních služeb uvedených v § 4 odst. 3 zákona o sociálních službách.

Shrnutí a závěr:

Shrnutí všech projednaných témat, dohodnuto zaslání dotazu k souběhu karantén na Krajskou hygienickou stanici. Domluveno zasilání kapacit izolace ZDVOP KrÚ. Účastníkům nabídnuta možnost následné komunikace v případě potřeby.

Zapsali: Mgr. Jurkovský, Mgr. Juryšek, Mgr. Rousová